

Práce je rozvedením článku O vzniku města Olomouce, otištěného v ČSPS LX, 1952. V jeho úvodu byly vyloženy důvody pro volbu tématu. Mám-li je opakovat, šlo o spojení výuky dějin umění s praxí. Výzkumná činnost semináře dějin umění PU byla zaměřena na objekt Olomouc jakožto městskou umělecko-historickou rezervaci, jež mimoto připravovala nový regulační a zastavovací plán. Průzkum byl veden ze dvou stran. Jednak byl umělekohistoricky tříděn dnešní stav historického jádra města a analysována jeho genese, jednak byl vzat zřetel na monografické zpracování hlavních památek monumentálního umění.

Považuji za svou milou povinnost, abych vřele poděkoval ministerstvu školství za dotace na vyměřování olomouckých památek. Prosím dále, aby přijali mé srdečné díky za vzácnou pomoc, mnohé rady a přátelská upozornění všichni, na něž jsem se často obracel s různými dotazy. Zvláště se cítím zavázán poděkováním filologům: prof. dr. V. Machkovi a doc. dr. P. Trostovi.

Tři kapitoly Raněstředověké Olomouce se pokusily o hlubinnou sondu do minulosti dnešního městského útvaru. Výsledkem tohoto zkoumání byl odkryv významové stratigrafie historického fenoménu Olomouce, jenž v různých časových vrstvách měl různý smysl. V určitém dějinném horizontu byla Olomouc kultovým místem, jindy staroslovanským hradem-městem, později knížecím sídlem a konečně gotickým městským hospodářským a kulturním organismem. Nemění se však pouze obsah Olomouce, mění se i způsob, jak je tento předmět dán. Tím se také od sebe liší jednotlivé části práce. Budiž mi dovoleno, abych upozornil, že jsem si plně vědom toho, na jak nejisté půdě se pohybují výklady první kapitoly, založené značně na analogisování a paralelisování. Mimoto první díl práce dosti operuje s filologickým materiálem, který jakožto neodborník mám přirozeně jen z druhé ruky. Proto lze považovat jazykovědné úvahy za pouhé náměty. Druhá kapitola je spíše historická než umělekohistorická, jelikož shodou okolností jedná většinou o tom, co bylo a již není. Teprve třetí část se mohla více zabývat skutečnými památkami, ať již půdorysem města nebo velkými architekturami. Zakončení výkladu na rozhraní XIII.-XIV. století je umělekohistorickou mezí potud, že do té doby bylo město v podstatě stavebně zařízeno. Ostatně raná gotika, jakožto slohový přechod, má mnoho souvislostí s minulostí, jak právě v Olomouci lze názorně prokázat.

Ēst mons non altus priscisque vocatur Julmons,
quo fuit urbs etiam nomine dicta prius.

Simon Ennius Glatovinus